

**השפעה של תוכנית לצמצום פערים
בקריאה מדויקת על הבנת הנקרא של
תלמידים מתקשים בכיתה ב**

כנס אוריינות ושפה 2008

אתי כהן (סייג)

עלית אולשטיין

הנחות היסוד של התכנית

- הגישה המאוזנת ממליצה על שילוב ספרות יפה והעמקת הידע הלשוני תוך כדי הוראת הקוד האלפביתי ותרגול בפענוח יעיל (Snow & Juel 2005)
- קיים קשר הדוק בין שליטה בזיהוי מילים והמיומנויות הפונולוגיות הקשורות בכך, לבין הבנת הנקרא בכיתות הנמוכות של ביה"ס היסודי (Vellutino, Tunmer, Jaccard & Chen, 2007).

הבעיה בהוראת הקריאה אחרי

כיתה א

ככל שהוראת הקריאה מתעכבת היא נעשית
מורכבת יותר (Thompkins & Binder, 2003
.Stopar, 2003)

הרציונל של תכנית ההתערבות

תכנית שמיועדת להוראת הקריאה אחרי כיתה א' צריכה להביא את התלמידים לשליטה בפענוח ובו זמנית לעודד את השימוש בידע הלשוני והטקסטואלי המצטבר של התלמידים על מנת לשפר את הדימוי העצמי, ליצור עניין ולקדם תהליכי הבנה.

תכנית "עצמה לכל"

א. לימוד קריאת מילים לפי תנועות

- קריאה וזיהוי של צירופים בלוח הצירופים
- אימון בזיהוי מהיר
- כתיבת מילים מהזיכרון
- פירוק והרכבה של מילים (משחקים)

ב. כתיבת סיפורים מודרכת ע"י מילים

- קריאת המילים
- שיחה על המשפט הפותח וניסוחו
- ניסוח המשפטים הבאים ללא/ עם המורה
- כתיבה עצמית מלווה במשוב מתמיד של המורה
- קריאת הסיפור ע"י התלמיד.

הליך ההוראה

- אבחון כל תלמידי הכיתה
- בחירת התלמידים שילמדו בתכנית
- הוראה פרטנית/ קבוצות קטנות
- קריאה וכתובה של כ- 50 מילים
- כתיבת 5-6 סיפורים בהדרכת המורה
- נקודת ההתחלה נקבעה לפי תוצאות האבחון.

שאלות המחקר

- בתשס"ו: באיזו מידה משתפרת הקריאה המדויקת של תלמידי כיתות ב שלמדו בתכנית (בעלי הישגים נמוכים ונמוכים מאוד)?
- בתשס"ז: האם יימצא יתרון לתכנית זו על פני תכניות מקבילות אחרות בשיפור קריאה מדויקת ובהבנת הנקרא?

אוכלוסייה

תשס"ז

- מערך בין נבדקי ותוך נבדקי
- קבוצת ניסוי 89 תלמידים למדו בתכנית "עצמה לכל"
- קבוצת ביקורת 68 למדו בתכניות קידום קריאה שונות.

תשס"ו

- מערך תוך-נבדקי
- 153 תלמידים ספקו נתונים
- 79 בעלי הישגים נמוכים
- 74 בעלי הישגים נמוכים מאוד

כלי מחקר

- תשס"ו- בדיקת קריאה מדויקת
- מבחן- 20 מילות תפל
- מבחן - קריאת 20 מילים
- קריאת 32 צירופים
- מבחן תחקור הבנת טקסט (9 שאלות)
- שאלוני דיווח כמו בתשס"ו
- תשס"ז- בדיקת הקריאה המדויקת וההבנה
- מבחן- 20 מילות תפל
- מבחן - קריאת 20 מילים
- קריאת 32 צירופים
- מבחן תחקור הבנת טקסט (9 שאלות)
- שאלוני דיווח כמו בתשס"ו
- שאלוני דיווח של המורים על העבודה עם כל תלמיד בתכנית

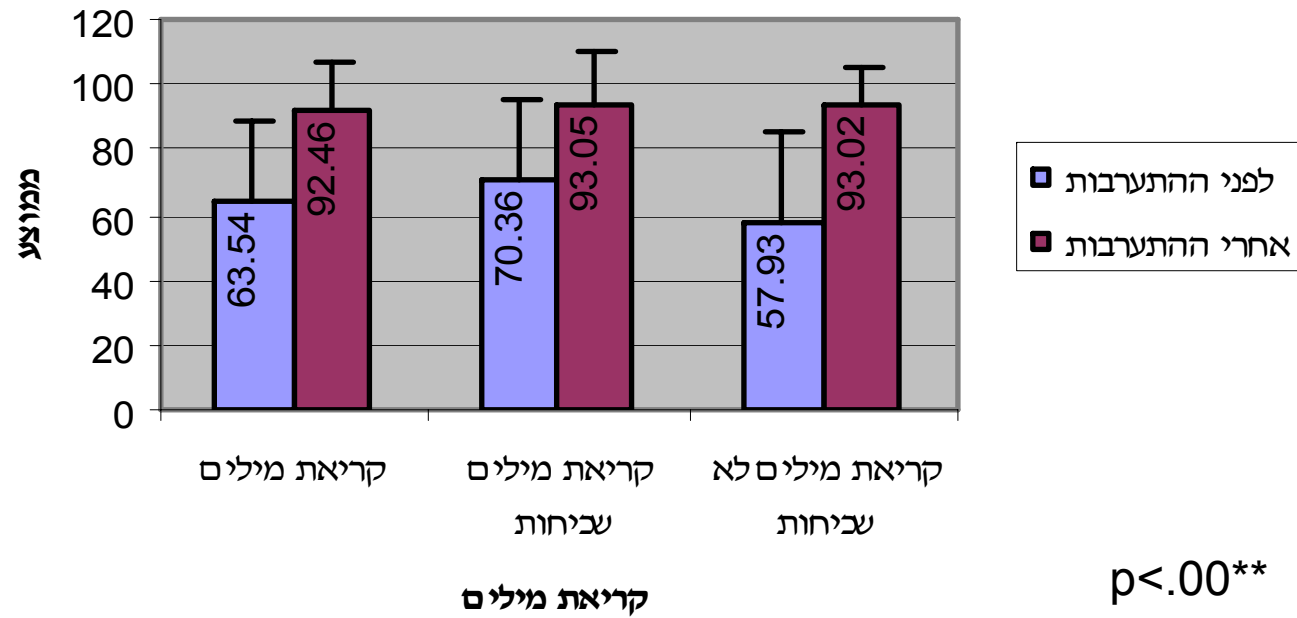

קידוד הנתונים

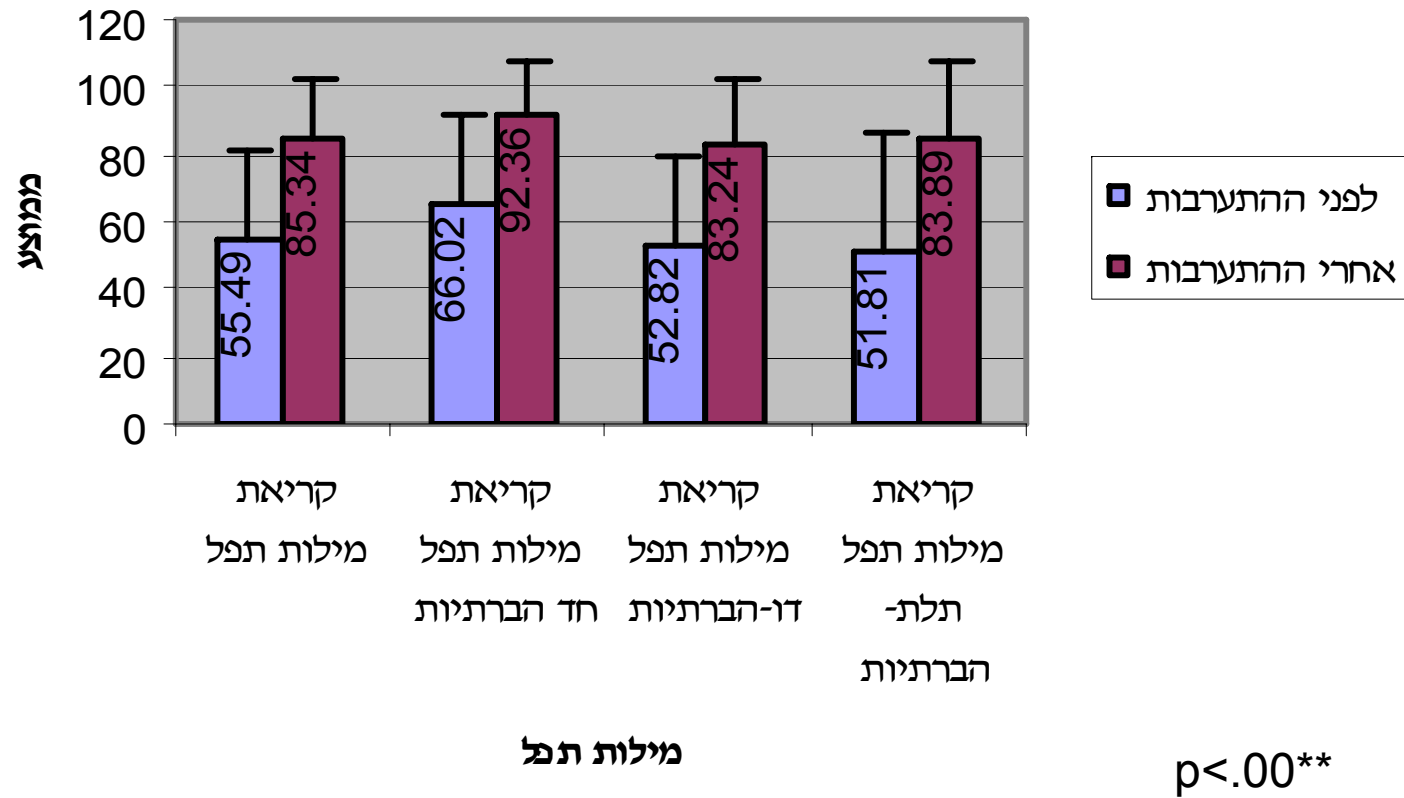
- קריאת מילים - 2 נק' לזיהוי מהיר של כל מילה.
- מילות תפל - 2 נק' לקריאה מדויקת/ מצרפת לכל מילה
- לוח צירופים - 2 נק' לקריאה מדויקת של כל צירוף.
- הבנת הנקרא - 2 נק' לתשובה מלאה/ 1 נק' לתשובה חלקית.
- שאלוני המורות - 0-אין תשובה/ 1- מעט מאוד/ 2- לעיתים/ 3- באופן קבוע/
- נלקחו בחשבון דיווחים בדרוג 3 "באופן קבוע" בלבד.

תוצאות תשס"ו

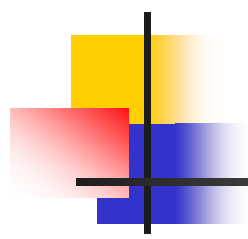
ממוצעים בקריאת מילים

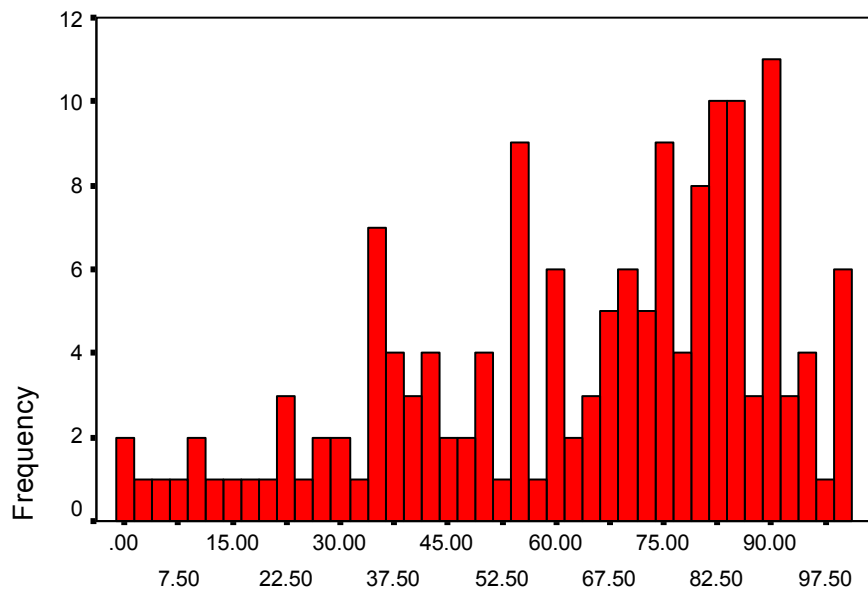
ממוצעים בקריאת מילות תפל

התפלגות ציוני התלמידים בקריאת מילים

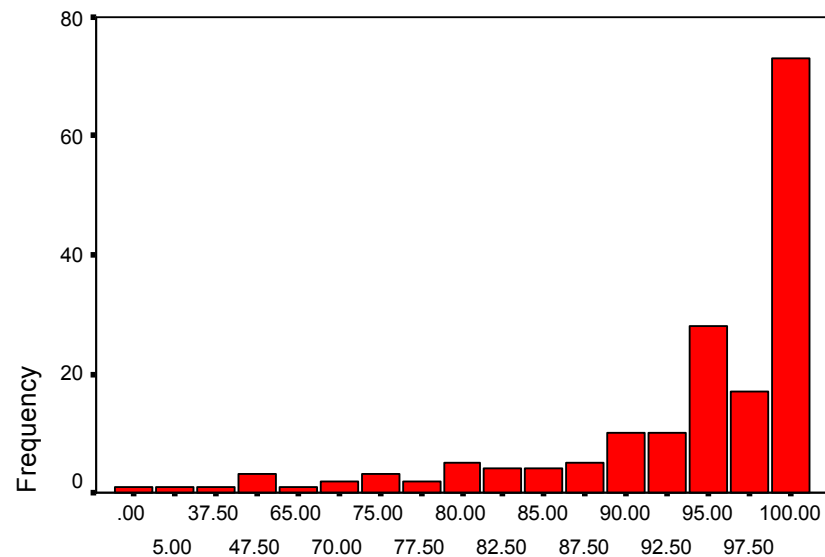
GRAWORDS

GRAWORDS

תחילת השנה

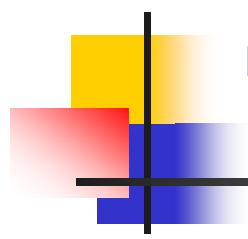
GRAWORDM

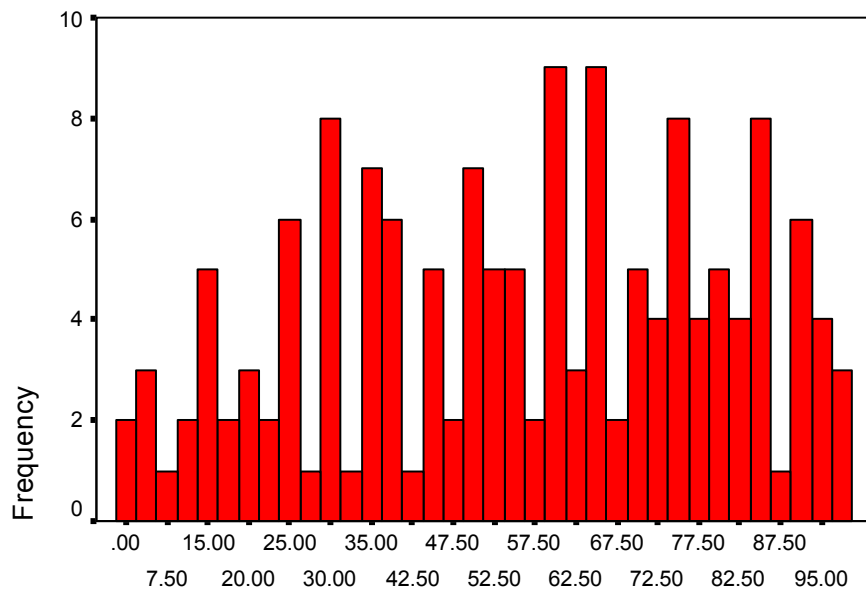
GRAWORDM

סוף השנה

התפלגות ציוני התלמידים בקריאת מילות תפל

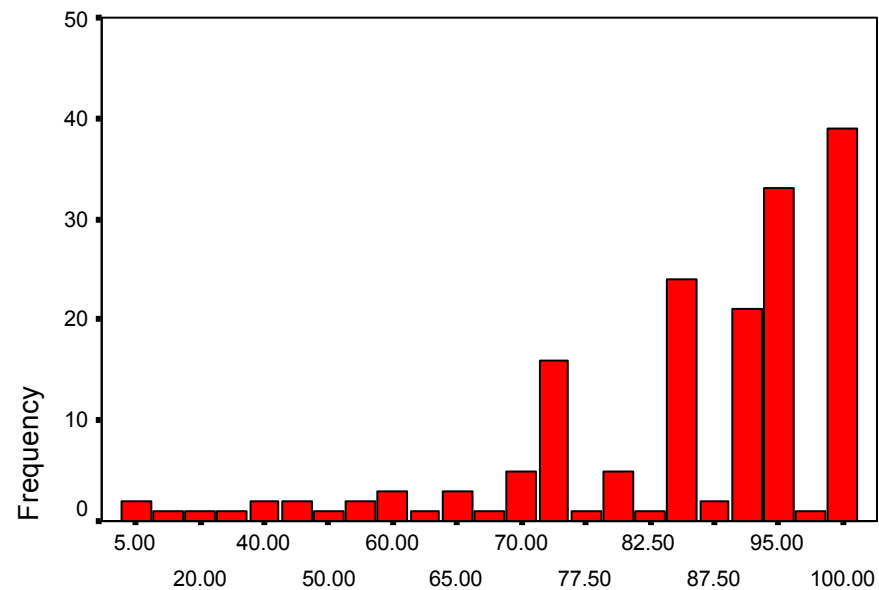
GRALLNOW

GRALLNOW

תחילת השנה

GRALNONM

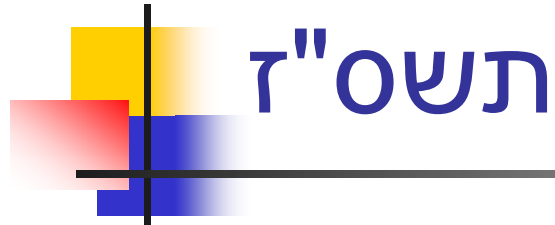
GRALNONM

סוף השנה

אחוז התלמידים שהגיעו לסטנדרט

הנדרש

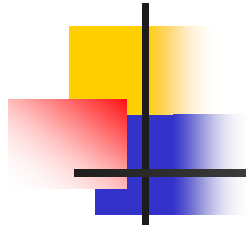
קריאת מילות תפל	קריאת מילים	
74% (55)	100% (74)	קב' א'- תלמידים בעלי הישגים נמוכים (74)
55% (44)	66% (52)	קב' ב'- תלמידים בעלי הישגים נמוכים מאוד (79)

תשס"ז

- בקבוצת הניסוי המורים דיווחו על 13-20 מפגשים עם כל תלמיד בשנה. בקבוצת הביקורת דיווחו המורים על 30-60 שעות .
- הדיווח על אופן העבודה- 13% מהמורות בקבוצת הביקורת עבדו עם שיטה כלשהי. בקבוצת הניסוי כל המורות עבדו עם החומרים של "עצמה לכל".

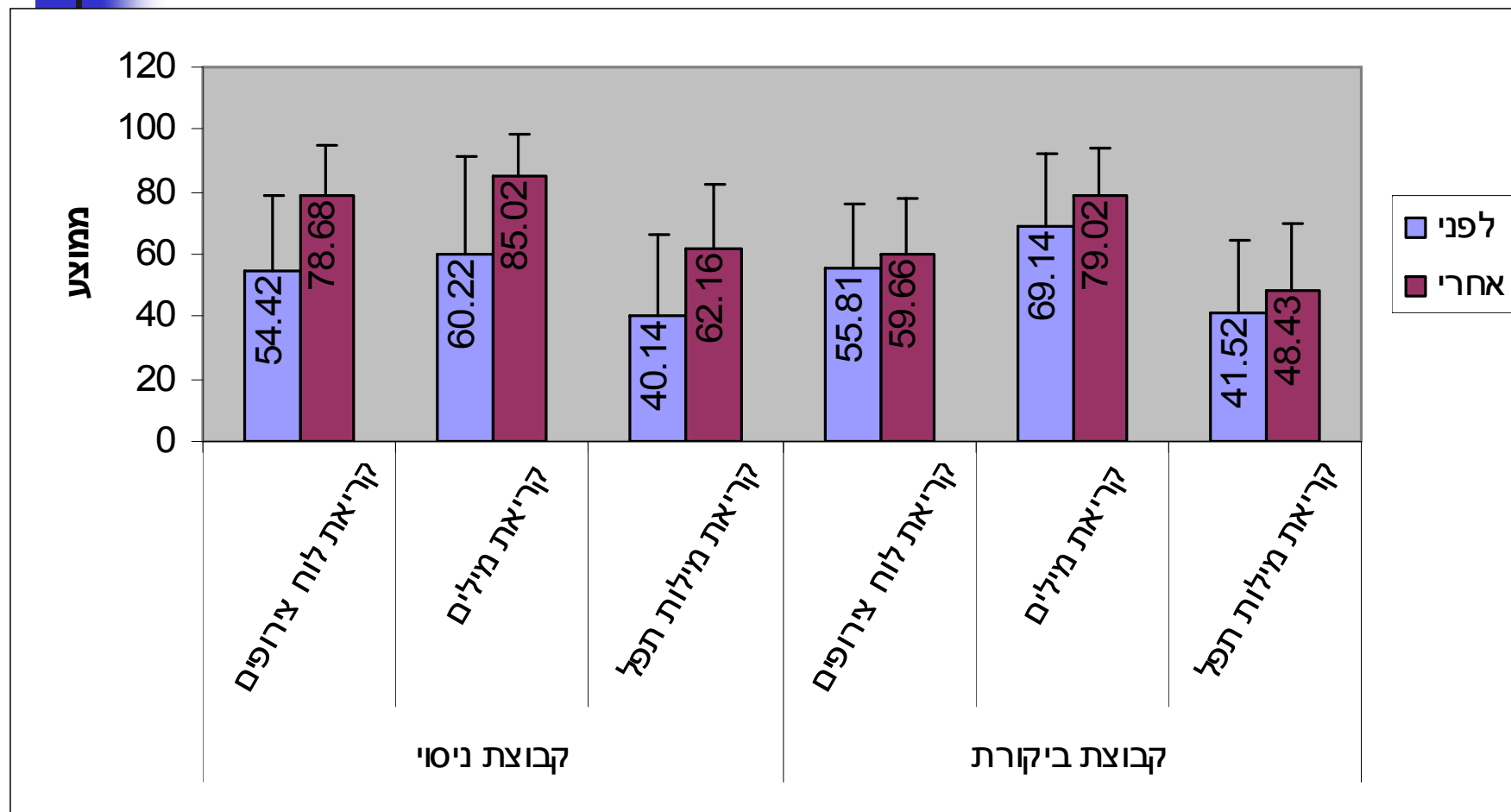
שכיחות השימוש בכל אחד ממימדי ההוראה המרכזיים בקידום הקריאה.

■ אחוז התלמידים שתרגלו קריאה בכל מפגש במימדים
הבאים:

משחקי קריאה		תרגול במודעות פונולוגית		שיחה על משמעות		כתיבת מילים		קריאה בקול		
%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	
48%	42	83%	73	95%	84	99%	87	100%	88	קבוצת הניסוי (88)
21%	12	43%	25	67%	39	5%	3	72%	42	קבוצת הביקורת (58)

תשס"ז: השיפור בקריאה מדויקת בשתי הקבוצות

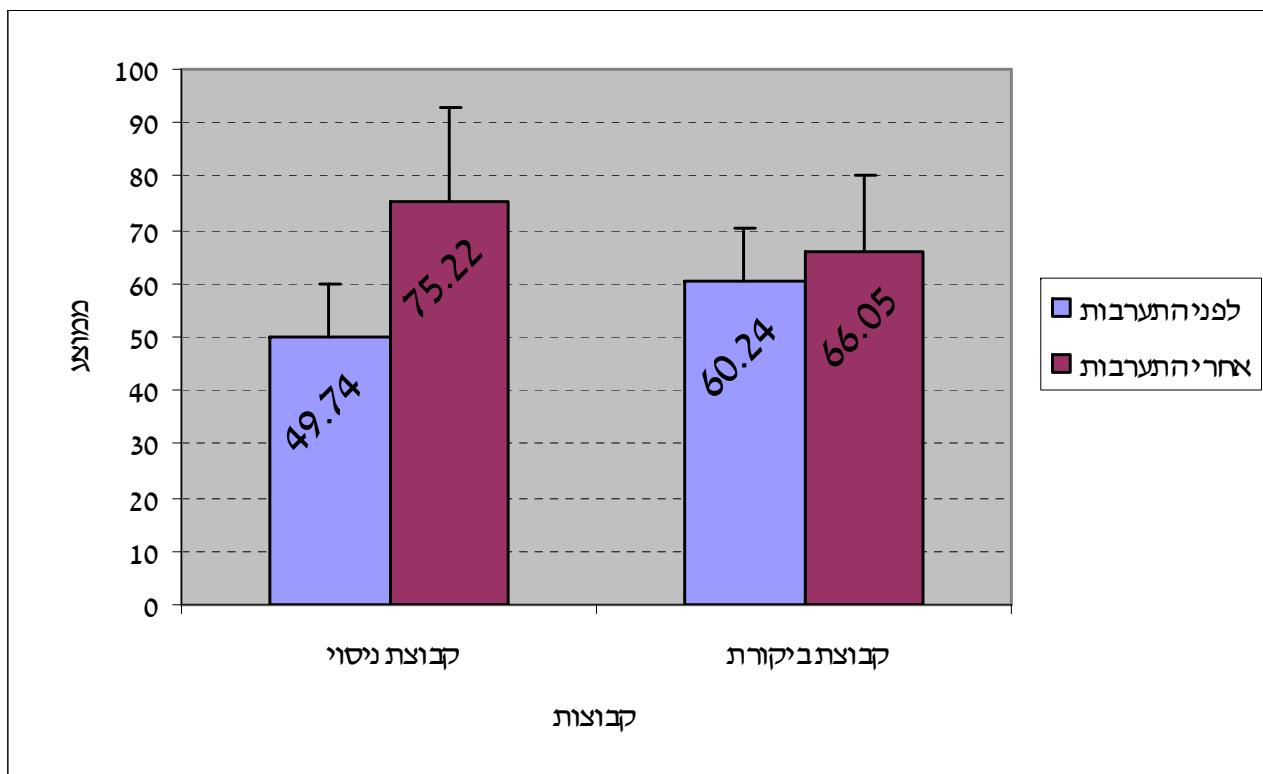
אחוז התלמידים שהגיעו לסטנדרט הנדרש בתשס"ז

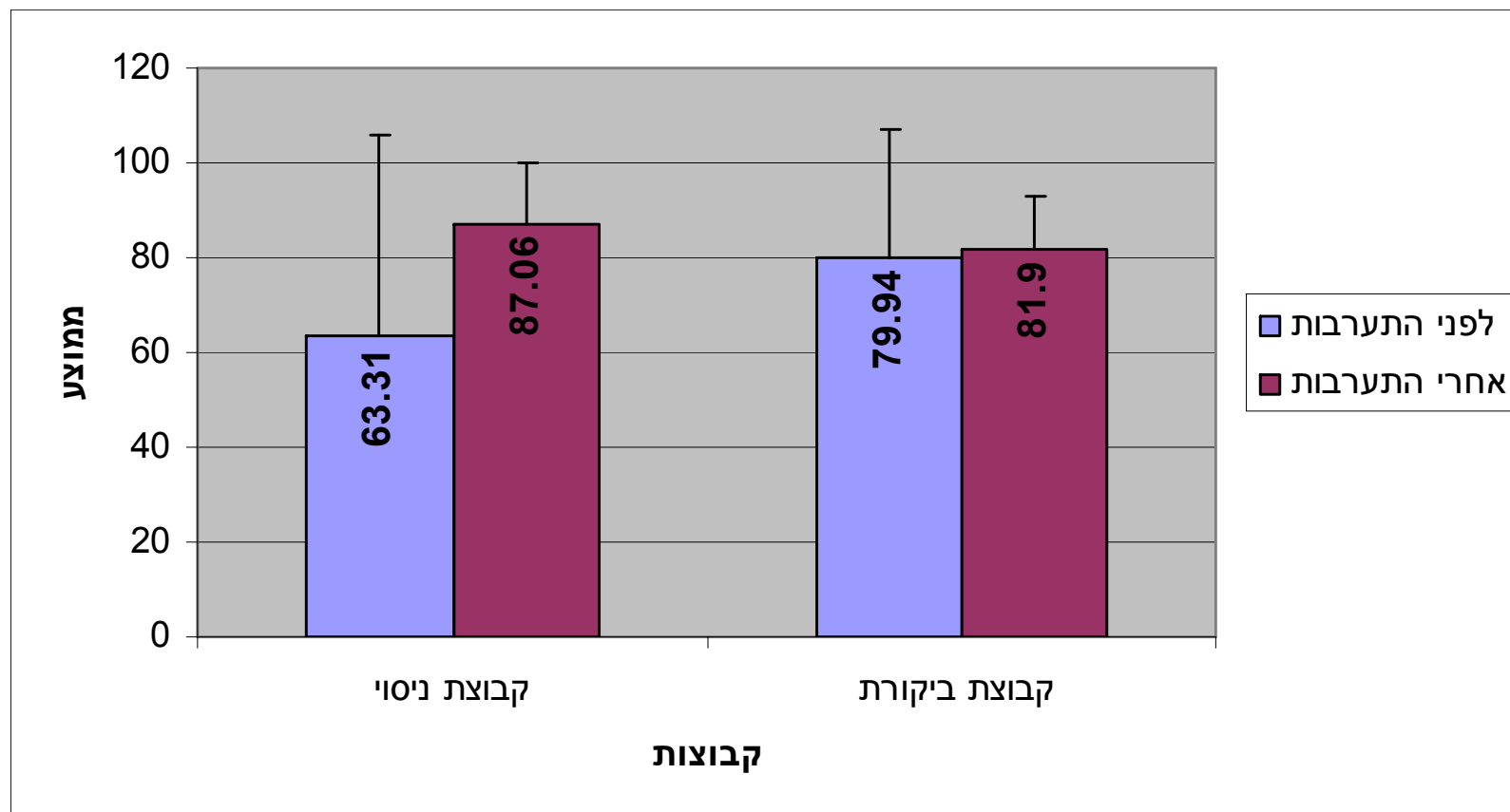
קריאת מילות תפל	קריאת מילים	קריאת לוח צירופים	
39.32% (35)	52.80% (47)	58.42% (52)	קבוצת ניסוי (n=89)
16.17% (11)	30.88% (21)	17.64% (12)	קבוצת ביקורת (n=68)

הישגים בהבנת הנקרא

$(f(1;149) = 15.41; p < .001)$

תוצאות בהבנת הנקרא ללא שאלות הדורשות עיגון בטקסט

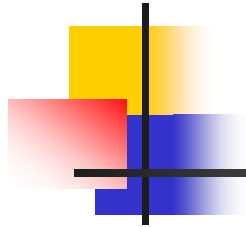

כתיבת הסיפורים

- כתיבת הסיפורים נועדה לחזק את הידע האורתוגראפי ובעיקר לאפשר התנסות ביצירת משמעות מהמילים ברמת שיח כתוב.

הסיפורים של שלושה תלמידים למילים:
משה; קבל; שמח; משחק; חדש; כביש; מסוכן;

- תלמיד-1 - משה קיבל **כדור**
ושחק בכביש מסוכן. (רצף
אירועים)
- תלמיד-2 – משה קיבל
משחק חדש. משה שיחק
בכביש. **הכביש מסוכן**
לשחק.
- תלמיד מס' 10 - משה קיבל
משחק חדש **ושיחק בכביש**.
בכביש אסור לשחק.
- רצף סיפורי
- **הוספת המילים**
- הוספת מילות יחס
- הוספת ו' החיבור
- **הבעת עמדה**
- **שימוש בסימני פיסוק**

הסיפורים של שלושה תלמידים מהמילים:אורי; שובב; חתול; גור; טיפס; גבוה; הורים;ראו; זהירות;

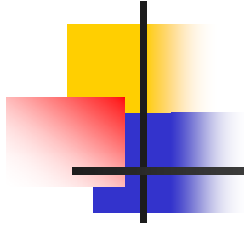
- תלמיד 5 – אורי השבב (השובב) ראה גור חתול (ש) עלה על העץ. הוא טיפס והורים ראו את אורי ואמרו זהירות.
 - תלמיד 6 –אורי השובב טיפס גבוה. אורי טיפס כי הוא ראה גור חתול.
 - תלמיד 7 – אורי השובב טיפס על העץ גבוה, ההורים ראו את אורי ואמרו רד בזהירות.
- הוספת מילים
- הוספת ה' היידוע
- הוספת אזכורים או שימוש בחזרות

התוצאות מניתוח הסיפורים

- התלמידים יצרו תרחיש סיפורי במבנה של רצף או תרחיש סיבתי.
- התלמידים השתמשו בידע מורפולוגי (הוספת מיליות יחס וקישור או ה' היידוע למילה)
- התלמידים גילו ידע תחבירי- טקסטואלי.
- הסיפורים נכתבו עם ניקוד וללא שגיאות.
- מדיווחי המורים התלמידים הצליחו לקרוא את הסיפורים שכתבו.

מסקנות:

- תכנית "עצמה לכל" משפרת את הישגי התלמידים בקריאה מדויקת ובהבנת הנקרא ויש לה יתרון על פני תכניות אחרות.
- השיפור לפי הסטנדרט הנדרש אינו מקיף את כלל התלמידים ונדרש זמן נוסף כדי להביאם להישג זה.
- שאלות הדורשות עיגון בטקסט מבחינות בין תלמידים הקוראים קריאה מדויקת לאלה שאינם מדייקים בקריאה. (דרושה בדיקה חוזרת של עניין זה).

מסקנות

- כתיבה מכוונת ומדורגת לפי הידע בפענוח מאפשרת לקורא המתחיל לגייס את הידע הלשוני שלו בכתיבה כבר בשלבים הראשונים של הוראת הקריאה.
- המחקר מראה שיישום הגישה המאוזנת בהוראת הקריאה יכול להשיג את יעד השליטה בפענוח ובו זמנית לשפר הבנה המעוגנת בטקסט.